

ERŐS VÁR

AMERIKAI MAGYAR EVANGÉLIKUSOK LAPJA

55. ÉVFOLYAM

1989. AUGUSZTUS

4. SZÁM

Újrakezdés

Most elhunyt ausztráliai lelkésziünk, *Kemény Péter* egyik húsvéti, feltámadási igehirdetését olvashatjuk az alábbiakban. (A „Negyedórák Isten előtt” c. prédikációs kötetből.)

*Mert én tudom, hogy az én
Megváltóm él, és utoljára po-
rom felett megáll. (Jób 19:25.)*

Vannak, akik azért mennek templomba húsvétkor, hogy eleget tegyenek egy tradíciónak, amelyik odahaza, egy rendezett és magát keresztyénnek tartó államéletben megkövetelte, hogy évente egyszer-kétszer megbizonyítsa az ember szemmel láthatólag is, hogy vallásos. Karácsony és húsvét, születés és halál utáni feltámadás olyan pólusok, amelyek közé befér az egész emberi élet. Végeredményében azonban csak akkor jelentenek valamit, ha nemcsak az emberi élet elején volt egy isteni cselekedet, a keresztelés, és nemcsak a végén következett be egy másik, a temetés, hanem az egész élet Isten keresésében és a neki való szolgálatban telt el. Ez a remény töltötte el Jóbót, aki egy hűséges élet után el tudta mondani, kísértések, megpróbáltatások és szenvedések után, hogy hisz a személyes feltámadásban, mert tudja azt, hogy a Megváltója él.

1. Húsvét a keresztyénségnek egyik legjobban megfoghatatlan ünnepe. Karácsonnyal könnyű elbánni, hiszen még az is, aki nem hisz abban, hogy Isten elküldötte egyszerűltjét ember-testbe, megérti a születés misztériumát, a titokban megkezdett és valósággá lett élet csodáját. Nem hiába mondta Jézus maga is, hogy az asszony tele van félelemmel, amikor eljön szülésének ideje, de amikor megszületett a gyermek, elfelejti mind a szenvedést,

mind a félelmet azon való örömeiben, hogy egy új élet jött ebbe a világba. Nagypénteket sem nehéz megérteni, mert hiszen látjuk szemünkkel az élet múlandóságát, érezzük magunkon is testünk gyengülését, fiatalságunk tovatűnését, és egyre-másra temetjük el azokat, akiket szerettünk, úgyhogy nemsokára nem áll senki sem közöttünk és a halál között, hanem magunknak kell személyesen szembenézni vele. Talán azért könnyebb elfogadni Isten Fiának megszületését és halálát, mert mindkettőben emberi életünk eseményeivel azonosíthatjuk Őt. De a halállal megérkezik az ember a megtapasztalható élet útjának végére, és amiről eddig érzékeink biztosítottak, amit rajtuk keresztül párhuzamosan és jelképesen magunkra is vonatkoztathattunk, az befejeződött. Vége van az ember útjának.

2. De Igénk arról beszél, hogy ahol az ember útja véget ért, ott kezdődik meg Isten útja. Milyen más világ az, amelyikbe akkor lép be az ember. Jób, azaz Isten embere szerint, ez egy olyan világ, amelyikbe mindenekelőtt hit által lép az ember. Amit itt élt az ember, amiben itt él, a teste: elporlad, az nem viszi át őt a halál küszöbén. S még az sem elegendő vigasztalásnak, amit Pál apostol mond hasonlatképpen, hogy az ember halála olyan, mint a földbe vetett magé. Hiszen jól tudja az ember, hogy nem sarjadt még ki élet eddig a sírokból, még akkor sem, hogyha régi német szólás szerint Isten

szántóföldjének nevezték a temetőt. Az élet és halál közötti úrt csak egy valami hidalhatja át: a keresztyén ember hite. Ez a hit nem egy gyermekes hiszékenység, sem pedig egy kétségbeesett fájdalom reménykedése abban, hogy ma mindennek vége van, hanem valami más kell, hogy legyen mögötte. Sem hasonlatokkal, sem logikával nem lehet bebizonyítani azt, (Folytatás a 2. oldalon)

Scholz László:

Köszöntés biztató szóval

A Budapesti Evangélikus Gimnázium új megnyitásán

*Díszes betett kapu, nyíl — sarokra kitérva!
Ne meredj magadba mint egy magános árva,
ifjú nép dörömből most, akárcsak valaha,
fürkészi új helyét sebes szempillantással
s ha már fészken megül, zsbongani sem átal —
jövönk serege kél, reménység csillaga!*

*Éppen hatvan éve, hogy én is önfeledten
itt e fehér falak közt érettségit tettem.
Alma mater ugye nem hültek ki falaid?
Melegen öleltél az első naptól fogva,
unokáinkat is majd, bízom, körül fogja
az evangéliom és ugyanaz a hit.*

*Ebből táplálkozott — csöndesen,
nem harsányan —
a „Fasori szellem”, vihettük mindahányan
hazánkba és a nagyvilágba szerteszét,
Maga a jó hírnév még nem tökéletesség,
de arra ösztökél, hogy ki-ki igyekezzék!
Úgy lesz több fámánál, úgy lesz igaz beszéd.*

*Tegnaptól tanulni és a jövőre nézni,
bár útja homályos, gyakran csak lépésnyi —
látja Isten végig annak hosszú vonalát!
Fasori diákok, kik ide seregeltek,
ha majd a szívetek szent tudásvágygal telt meg,
tovább szövítek a múlt elejétet fonalát!*

*Bejárnék most mindent, folyosót, udvart, termet,
hol tudomány mellett sok vidámság is termett
mint vadon nőtt búza, diáknak friss kenyér...
Már minden tiétek. Bő kincssel én mit tennék?
Elég vénidiáknak, ha élteti az emlék.
Vadgesztenyés Fasor, képed kincssel felér!*

Újrakezdés

(Folytatás az első oldalról)

hogy a halál után van feltámadás, mert a feltámadás az Isten logikájának eredménye, nem az emberé. Isten logikája pedig azt követeli meg az embertől, hogy ne saját magára, hanem Istenére nézzen.

3. Azt jelenti ez, hogy fogadjon el az ember egy olyan kezdőpontot, amelyet emberi ésszel el nem tudna fogadni. Azaz kezdjen ott gondolkodni, ahol emberi természet szerint, amint a magyar mondja: „megáll az ember esze”. Tehát forduljon el az ember önmagától, ne legyen többé egy egocentrikus élet, mert minden önmaga felé fordult szív elgyávul az élet viharában. Az önző emberek nem mernek újat kezdeni, nem mernek rizikót vállalni, mert attól félnek, hogy baj lesz belőle. Ha sikerül vállalkozásuk, akkor felőrldnek az önimádatban és a felfuvalkodottságban. Ha pedig nem, akkor összeroppannak a csalódás terhe alatt. De az Isten felé fordult léleknek — akit theocentrikusnak nevezhetünk — nincsen ilyen félelme, mert sikere eleve garantálva van. Aki szívét az Istennek adta, az elért egy olyan sikeres egységet, amelyikben a teremtő és a teremtett lett eggyé, s amely mellett minden emberi elgondolás jelentéktelenné fakult. Ezért meri Jób, aki még nem is tudott a Krisztusról, még kevésbé Krisztus feltámadásáról, azt mondani, hogy „tudom, hogy az én megváltóm él...” Lehetetlen, emberi szemszögből megfoghatatlan kijelentés ez. De az Isten felé fordult emberek mindenkor elfogadták Isten leglehetőlenebbnek látszó megbízásait is. Noé bárkát épített egy homoksivatag közepén. Ábrahám és felesége felújították házassági együttélésüket egy olyan korban, amelyben emberi elgondolás szerint egy férfinak megszűnt a nemző, és egy asszonynak a fogamzó képessége. Dávid felvett egy kavicsot, hogy ledöntsön vele egy páncélos óriást. Józsuá parancsot adott, hogy megállítsa a napot Gibeonban, és a holdat az Ajalon völgyében. Hóseás próféta engedelmesen feleségül vett egy utcanőt, és gyermeket nemzett tőle, hogy az Úr akarata teljesítse, és József magához vette terhes jegyesét, Máriát.

Micsoda lehetetlen lista ez, olyan dolgok vannak benne, ami ellen fellázad az emberi értelem, és azt mondaná: de ez igazán több, mint egy ember elviselhet! De mindezek nem nehezek akkor, ha az ember összehasonlítja őket olyan dolgokkal, amik a mi számunkra látszanak lehetetlennek: eltemetni régi sérelmeket, elviselni azokat, akikkel összevesztünk, és együtt dolgozni azokkal, akiket nem tartunk méltóknak társaságunkra.

4. Húsvét is azok közé az alkalmak közé tartozik, amelyek a fentiekhez hasonlóak. Mert azt mondja nekünk az Isten, hogy higgyünk abban, hogy egyszülöttje, Jézus feltámadott a halálból annak idején, és hogy ezt az ember ezen felül személyesen magára is kell, hogy vonatkoztassa. Vagyis ugyanazt a lehetetlennek látszó hitet követeli meg tőlünk, mint amit megkövetelt Noétól, Ábrahámtól, Dávidtól és Józseftől. De Isten sohasem követel az embertől olyasvalamit, amit az ember meg ne tudna tenni, ha akar. Noé fel tudta építeni a bárkát, bár addig nem gondolt arra, Ábrahámnak gyermeke született feleségétől abban az időben, amikor a reménységet mindketten feladták egy meddő élet után. Dávid le tudta győzni Góliátot, és József el tudta viselni a gyanút és a szegységet. Sohasem tudhatja az ember, hogy mire képes, addig míg meg nem próbálta azt, de Isten tudja, hogy mi lakozik bennünk, és ezért állít fel a számunkra olyan követeléseket, mert tudja, hogy megvan az erőnk arra. Megvan tehát az emberben az az erő is, amelyik megnyilatkozhatik, megnyilvánulhat a feltámadás hitében, csak próbára kell tenni, ki kell követelni azt. Megvan azért, mert a feltámadás éppen úgy az élet realitásai közé tartozik, mint a születés és a halál, csak egy másik érzékszervre van szükségünk ahhoz, hogy felfoghassuk, megérthessük azt.

5. Talán különösnek hangzik, ha az ember a hitről mint egy érzékszerről beszél. De csak akkor, ha az ember belenyugszik abba, hogy élete nem más, mint egy felsőbbrendű, kifinomult állati élet. Ez egyszerűen nem igaz. Bár lehetnek fizikai hasonlóságok ember és állat között, bár testünk

szerkezete emlékeztethet az állatok testének anatómiájára, az ember lényege nem abban van, hogy testileg kiváló, hanem hogy van egy öntudata, amelyik képessé teszi arra, hogy ne csak napról napra éljen, hanem egy világos folyamatban értesse meg magát. Lehet, hogy az állatoknak van ösztönük, amelyik hasonló a mi érzéseinkhez, lehet, hogy azok is tanulnak tapasztalatból, de nincsen meg nekik az az öntudatuk, amelyben egymással azonosíthatják azt a gyermeket, akik egyszer voltunk azzal a felnőtellel, nagyapával, akik ma vagyunk. Ez az öntudat, ez a tudatosság az, ami bennünket mássá tesz, és ez az, ami Istentől való. Nem számít, hogy léleknek nevezzük-e ezt, vagy valami másnak, csak az számít, hogy ez az Istennel való hasonlóság tesz bennünket képessé arra, hogy higgyük, azaz hogy mindazt, amit érzéseink be nem tudnak nekünk bizonyítani, éppen olyan valóságnak fogadjuk el, mint amit érzéseink bizonyítanak be. Ez az, amit Jób használ.

6. Vannak persze olyanok is ezen a világon, akik azt hirdetik, hogy a keresztyének azért hisznek egy másik világban, azért készülnek egy örök életre, mert nem tudnak mit kezdeni e világi életükkel. Ez azonban csak azokra a kisszámú, ún. keresztyénekre vonatkozik, akik keresztyénségüket egy negatív formában akarják kiélni. De ez nem áll meg, mert mindennek ellenére a keresztyén élet egy tevékeny, aktív, pozitív élet. Akiket Isten felhívott Benne való hitük megbizonyítására, mint a fentebb említett neveket, azoktól mind egy valóságos cselekedetet követelt meg. Ezt követelte meg magától Krisztustól is, és ezt követelte meg Krisztus az apostoloiktól is. Nem Isten akarata tehát a hitben való csendes visszavonulás és egy imádkozásban magát kimerítő élet. Jézus azért jelent meg a tanítványoknak feltámadása után, hogy emlékeztesse őket arra, hogy ők kiküldöttek, akiknek egy cselekvő életben kell megbizonyítani, hogy a megbízás, amit kaptak, csak ugyan nekik szólt. Ez pedig csak ott lehetséges, ahol az ember megértette, amit Luther így mondott: „ó, a hit egy cselekvő, tevékeny valami, nem kérdezi, hogy mit kell cselekednie, hanem

mielőtt megkérdezné, már meg is tette és állandóan továbbra is cselekszi azt". Húsvét pedig ennek a kezdete. Mert ha nem hisz az ember Krisztus feltámadásában, akkor nem hihet a saját maga, jövődő feltámadásában sem, ha pedig nem hisz annak lehetőségében, akkor hiába dolgozik, életének sem célja, sem értelme nem volt. Így szól Pál is: „Ha csak ebben az életben reménykedünk a Krisztusban, minden embernél nyomorultabbak vagyunk...” Ezt pedig ki akarja?

7. Húsvét a hit ünnepe. Azé a hité, amelyiknek nem elég csak az elméletet tudni, a tartalmáról tanulni, hanem

amit az életben, gyakorlatban meg is kell valósítani. Azért a húsvét üzenete ez: gyakorold a hitedet, használd fel a benne lévő feszítő erőt, mert arra adott nekünk, hogy életünk rúgójává legyen. Építsd a közösséget, gyakorold tehetségeidet, segíts mindenkinek abban, hogy közelebb juthasson Istenéhez, és rajta keresztül ahhoz a hithez, amelyik a gyakorlat és a vele élés által tudattá válik, és amelyiket Jób így fejezett ki:

„Tudom, hogy az én megváltóm él, és utoljára porom felett megáll.

Testem elpusztul ugyan, de én meglátom az Istent.”

KEMÉNY PÉTER

Istennek e hűséges szolgálója számos gyülekezetet pásztorolt Ausztrália nyugati partjától a keleti partokig, magyar, angol és német nyelven: Perth, Sydney (Blacktown), Melbourne, Adelaide. Több intézet tanára, nyelvkönyvek és egyéb művek szerzője volt. Kiemelkedik a Negyedórás Isten előtt című prédikációs kötete. Szerkesztette és kiadta a Hitből Élünk c. havi egyházi lapot.

1941. május 19-én született Budapesten. Édesapja, Kemény Lajos, a fasori gyülekezet lelkésze, pesti esperes volt. A Fasorban érettségizett, a soproni Teológián végzett, majd 1936. június 21-én szentelték lelkésszé. Külföldi ösztöndíjas tanulmányai után fővárosi hitoktató lelkész lett. A háború után Németországban végzett lelkési és tanári munkát. Ott házassodott meg, felesége: Hanno. Két gyermekük született: Ann és Tamás. 1950-ben költöztek Ausztráliába.

75 éves korában hívta haza teremő Ura, 1989. aug. 6-án. Temetése Perthben volt aug. 11-én, több mint 250 gyászoló jelenlétével. Western Australia püspöke, Ray Schulz hirdetett ígét Zsid 11:8-16 alapján. A temetési szertartáson részt vett több más lelkész is, köztük Breglec Árpád, a sydneyi gyülekezet pásztorja, valamint az egyes gyülekezetek világi vezetői.

„... inkább szeretnénk kiköltözni e testből, és hazaköltözni az Úrhoz. Ezért arra törekszünk, hogy ... kedvesek legyünk neki.” (2Kor 5:8-9)

F
A
S
O
R

LEGKÖZELEBBI számunkban részletes beszámolót hozunk a Budapesti Evangélikus Gimnázium újraindulásának szeptember 1-2-3-i ünnepi napjairól. Örömmel láttuk a tanévnyitó ünnepségsorozatra kibocsátott magyar-német-angol nyelvű meghívón az iskola hagyományaihoz való ragaszkodás egyik jelét: az intézet 1952-ig használatban volt régi pecsétjét. A meghívó címlapján állt a gimnázium ősi jelmondata, vezérigéje: „A bölcsesség kezdete az Úrnak féltelme” (Péld 9:10).

BUSH ELNÖK kilátásba helyezett fasori látogatása végül is — időhiány miatt — nem valósult meg. A gimnáziumi épület átalakításán és megújításán lázasan dolgozók tulajdonképpen megkönnyebbüléssel fogadták az elnö-

Scholz László:

ORDASS

Kemény fából faragták? — szív s kedély baráti körben hányszor kivirágzott! — Konokul hallgatott? — Verssel fölér egy zárt ajak, ha őriz igazságot. —

Magának ártott, mást veszélybe vitt, hajlíthatatlan volt és korszerűtlen? — Hordozta kivertek gyötrelmeit s erőszak közt nem járt-kelt lelkesülten!

Szól, tett időben s keresztjét fölvetve nem várva, majd más szól, tesz ő helyette, hű pásztor baj elől nem menekült...

Azóta azt a kort már megítélték, merjük már írni: hamis volt a mérték. Ő akkor merte, hitből, egedül.

ki látogatás elmaradását, mert — mint mondják — ez megzavarta volna az építkezés menetrendjét, sőt nehezen behozható késedelmet okozott volna.

CSEPREGI ZOLTÁN, a fasori gimnázium egyik legfiatalabb tanára is tagja volt annak a 26-főnyi tisztjelölti csoportnak, mely augusztus elején érkezett Magyarországról az itteni Magyar Cserkészszövetség fillmorei vezetőképző táborába. Értesülése szerint várható, hogy a 16. E. G. Cserkészcsapat hamarosan megkezdí működését. A felosztás előtti legutolsó parancsnok, Endródi Frigyes bá' lesz a csapat parancsnoka, legalábbis a szerveződés idejére.

DR. REMPORT ELEKRE emlékezünk, aki most 5 esztendeje halt meg 89 éves korában. Négy évtizedes tanári működése javát — magyar-latin-görög szakon — a Fasornak adta, ahová a Soproni Líceum szellemi örökségét hozta magával. Az irodalmi életben *Vathy Elek* néven szerepelt. Szépirásai, költeményei számos kötetben jelentek meg a két háború közötti években, úgyszintén irodalomtörténete is. Tanártársai, tanítványai hálás emlékezéssel gondolnak rá.

„Fasor” adományok

dr. Ambrus Gyula (Buffalo) 50.00
Bruckner Ede (South Bend, IN) 50.00
dr. Deutsch Dénes (Toms River, NJ) 75.00
dr. Kovács Károly (Cleveland) 50.00
Tessényi Kornél (Milton, FL) 50.00

A jelen nyugtázás összege \$275.00, a korábbiakkal együtt olvasóink eddigi adományai a Fasor céljaira: \$1628.00

Az Egyesült Államokban és Kanadában élő olvasóink számára a Fasori Gimnáziumra való adakozás legegyszerűbb módja: a csekket *Hungarian Conference — ELCA* névre kiállítva („Fasor” megjelöléssel) küldjük erre a címre:

Hungarian Conference — ELCA
9715 Lake Avenue
Cleveland, Ohio 44102

HIVATALBŰCSŰZTATÓ

Nem tudható, hogy a politikatörténet vagy az egyháztörténet számára nyújt majd több érdekességet a közelmúltban megszűnt **Állami Egyházi Hivatal** többévtizedes működésének a tanulmányozása. Az azonban — úgy vélem — ma joggal kel hiányérzetet, hogy **éppen az egyház részéről nem hangzik el az öröme, a megkönnyebbülésnek az egyértelmű kinyilvánítása a Hivatal megszűnté**

alkalmából. Ez a rövid cikk főleg ezért íródik. A lépés, a Hivatal megszüntetése nyilvánvalóan nem egyszerűen adminisztratív intézkedés, része a kormányzati munka korszerűsítésének, hanem jelentős, mondhatni korszakos változás a magyar egyházpolitikában. Az állam és egyház szétválasztása hasonlítható, ami a mechanizmust illeti, a párt-állam szétválasztásához. Ez végső soron azt jelenti, hogy a pártállam-egyház irányítási tengely megszűntével **remény van az egyház valódi autonómiájára.**

Megszűnik az a képtelen helyzet, hogy az egyház sorskérdései abban a hatalmi göcban dőlnek el, amely pragmatikus politikáját, illetve ideológiáját felhígulását ellenőriző az azt hirdette, hogy „ideológiai kérdésekben nincs békés egymás mellett élés”.

— A vallásszabadság azt jelenti, hogy a parkok a hívők számára is nyitva vannak, a villamoson ugyanolyan viteldíjat fizetnek, de az egyetemi felvétel az más kérdés — válaszolta kollégám kérdésére egy „ideológus”, valamikor a hetvenes években. Kollégám azt nem értette, miért kell a Piarista Gimnázium maximális eredményt elért diákjainak egy-két évig dolgozni, „átnevelődni”, hogy bekerülhessenek az orvosegyetemre. — Így is ők járnak jobban — mondta ki legyintve az igazságot vitapartnere; ami persze nem menti ezt a gyakorlatot.

Nem véletlenül jutott eszembe ez a történet, hiszen az ideai felvételi vizsgák alapján elmondható, ez is már a múlt, összefüggésben azzal az új politikával, ami az ÁEH megszüntetését is eredményezte.

Tisztességes emberi dolog, hogy az ellenkező meggyőződés, az ellenérzések ellenére Hivatalok megszűntekor a munkatársak segítőkészségére, gesztusaira is emlékeznek az érintettek. Voltak olyan megyei egyházi titkárok, akikről a lelkészek sok jót mondtak, míg mások „túlterjesztették a normát”, a megkívántnál is jobban próbálták korlátozni az egyházi életet. Sajnos az egyházban is akadtak, akik — különböző indítékból — ÁEH-orientáltak voltak. Talán még szomorúbb, hogy olykor **egyházi vezetők — alaptalanul — saját önkényes intézkedéseiket is az ÁEH számlájára írták**, így próbálva felelősségüket csökkenteni.

Mindez azonban nem fedheti el a lényegét. Bármennyire természetes, soha nem mindegy, hogy egy alapvetően elfogadhatatlan helyzetben hogyan viselkednek az érdekeltek; izgalmas kutatás tárgy az em-

beri tényező szerepe, a lényeg mégis az, hogy **a letűnt gyakorlat kezdetétől fogva elfogadhatatlan, az egyház számára jogszfosztottság, kényszerhelyzet volt.**

Ezért is váltott ki bennem is megütközést a Hét című tv-műsor július 2-i adásának riportja, amelyikben egyházunk püspökelnöke a régi, rossz gyakorlatot folytatta, mégha esetleg a vágás is torzított. **A Hivatal megszűnéséről egyetlen helyeslő mondata nem volt**, ugyanakkor sietve felsorakozott a napi állami politika mögé állást foglalva az Országos Vallásügyi Tanács, illetve egy Egyházi Titkárság szükségessége mellett. Önálló téma, vajjon indokoltak-e ezek a szervezetek, de az bizonyos, hogy jelen fázisban ezeket az egyház nevében igenelni — előzetes széles körű megbeszélés nélkül — senkinek nincs felhatalmazása. Magam úgy vélem, hogy az egyház oktatási tevékenységétől a karitatív munkáig minden közös kérdés az illetékes állami és egyházi szervek között közvetlenül rendezhető, külön intézmények beiktatása nélkül. Megerősít ebben az Evangélikus Gimnázium ügye, amelyet a Művelődési Minisztérium és az OPI szakembereivel példamutató együttműködésben tudunk az elmúlt másfél évben dűlőre vinni. Nem változtat véleményemen, ismét utalva az emberi tényezőre, hogy az Egyházi Titkárság vezetője jelenleg olyan személyiség, aki bizonyította nyitottságát az egyenrangú partneri dialógusra. Persze minden állam szuverén joga eldönteni, hogy a különböző feladatokat milyen szervezetben kívánja megoldani, **de ma joggal, okkal vagyunk érzékenyek — divatos szóhasználattal — a „visszarendezés” veszélyére.**

Napjaink tömegkommunikációját jellemzi, hogy két nappal a tv-műsor előtt, a Rádió Bagoly című éjszakai adásában is az ÁEH volt a téma. Többek között a csillaghegyi evangélikus lelkész is megszólalt. Véleménye éppen 180 fokkal különbözött püspöke gondolataitól. Az egyik nézet a talán leginkább figyelt tv-műsorban, a másik egy éjszakai ún. rádiós réteg-műsorban hangzott el. De legalább elhangzott. Idáig már eljutottunk. **No valóban megszűnt az ÁEH.**

Frenkl Róbert

A fenti cikk a budapesti Evangélikus Élet július 23-i számában jelent meg. Írója dr. Frenkl Róbert egyetemi tanár, a Déli Egyházkerület felügyelője, értesülésünk szerint esélyes jelölt az országos felügyelői tisztségre, melyre a gyülekezeti szavazatok beküldése lapzártakor még folyamatban volt. A két másik jelölt: dr. Solyom Jenő kutató-professzor, Deák téri presbiter, valamint dr. Stúr Dénes mérnök-biológus, a Budavári gyülekezet presbitere.

ERŐS VÁR

AMÉRIKAI MAGYAR EVANGÉLIKUSOK LAPJA

ERŐS VÁR (USPS 178560) is published bi-monthly (February, April, June, August, October, December) for \$6 per year by the Hungarian Conference—Evangelical Lutheran Church in America, 9715 Lake Avenue, Cleveland, OH 44102. Second-class postage paid at Cleveland, OH. POSTMASTER: Send Address changes (Form 3579) to ERŐS VÁR P.O. Box 02148, Cleveland, OH 44102

No. 4 (258) Vol. 55.
AUGUST 1989

Az "Evangelical Lutheran Church in America" Magyar Konferenciájának lapja.

Szerkesztő és kiadó:

Juhász Imre

Munkatársak:

a magyar evangélikus lelkészek.

FONTOS!

Minden szerkesztőségi anyag, kézirat, gyűlekezeti hír, úgyszintén a lappal kapcsolatos minden levelezés, előfizetés és adomány erre a címre küldendő:

"ERŐS VÁR"

P.O. BOX 02148

CLEVELAND, OH 44102

Az "ERŐS VÁR" előfizetési díja beföldön egy évre 6 dollár, Kanadában és egyéb külföldön évi 8 US dollár, vagy 10 kanadai dollár.

Be nem jelentett címváltozás esetén a posta a kézbesíthetetlen újságot megsemmisíti, a kiadóhivatalnak pedig külön portót kell fizetnie. Erre a költségére különösen nem-előfizetők, késelemző előfizetők, vagy többéves hátralékban lévők esetében nehéz fedezetet találni.

Ezért kérjük olvasóinkat, hogy minden esetben pontosan adják meg címüket a "Zip Code" szám feltüntetésével együtt! Az újságot "zip code" szám nélkül nem kézbesíti a posta. Címközlésnél tüntessék fel az utca megjelölését is, pl.: St., Rd., Ave. Ugyanis egyes postai zónákban azonos nevű utcákat csak így lehet megkülönböztetni.

Classic Printing Corporation

9527 Madison Ave., Cleveland, Ohio 44102

Hivatalos közlemény

Az Amerikai Magyar Evangélikus Konferencia huszonharmadik közgyűlése 1989. október 16-án, hétfőn lesz a buffalói „Our Savior” Evangélikus Egyháznál, reggel 9 órától du. 4-ig. A vendéglátó egyház címe: 1035 Grant Street, Buffalo, NY 14207. A gyülekezet lelkésze: Buthy Dénes esperes. Telefon: (716) 873-2077. A közgyűlésre az AMEK lelkésztagjait, gyülekezeti delegátusait és minden érdeklődőt szeretettel várunk.

Utóhang a „hivatalos közleményhez”

Kétségtelen, hogy az amerikai magyar egyházak nagyrésze, a mi gyülekezeteink is próbás időkhöz érkeztek.

Egy hittestvérünk, aki idős édesanyját látogatta nemrég a szülőhazában, beszámolt a magyarországi fejleményekről — egyházi téren is —, melyek nemcsak reményt keltenek, de egyben sok aggodalommal és anyagi problémával terhesek. Hozzáfűzte azt a véleményét, hogy az amerikai magyar evangélikusok vagy semmit, vagy nagyon keveset tesznek akár egyházuk, akár szülőföldjük érdekében. Szerinte az amerikai magyar evangélikusok meghaltak, nevük eltűnt a magyar világból.

Kedves Testvérem! Ha az ilyen elítélés bánt, és tiltakozol ellene, akkor halld meg Konferenciánk kérését! Lépj be az Amerikai Magyar Evangélikus Konferencia élő tagjainak a közösségébe, mint aki nem szégyenli hitét és nem tartja magát tehetetlen halottnak.

Mindannyian tudjuk, hogy mint evangélikusok kisebbségben éltünk Magyarországon is. De emlékezünk arra, hogy fenntartottuk gyülekezeteinket, intézményeinket, iskoláinkat és elvégeztük nemzetünk életében a rántartozó munkarészt. Azt sem kell külön magyaráznom, hogy itt Amerikában szétszórattatásunk miatt sokunknak még a lábnyoma is elveszőben van. Mégis, mint evangélikus egyének a legnagyobb elszigeteltségben is megálltuk a helyünket és nem hoztunk szégyent egykori nevelőink hitben és hazaszeretben végzett munkájára. Támogattunk minden nemes megmozdulást, a református gyülekezetekben otthont talált sok evangélikus tag is részt vállalt azok fenntartásában. Bizony foghíjas lenne sok egyesület, intézmény, gyülekezet és biztosító egy-

let, ha onnan az evangélikusok kimaradtak volna. Lehet, hogy eltakarva és más nevek árnyékában, mégis az amerikai magyar evangélikusok tisztes arányban kivették részüket, teljesítették kötelességüket. Viszont fájdalommal elismerjük, hogy elhanyagoltuk az egységet mutató evangélikus nevet, mely hozzátartozik ahhoz a színes képhez, mely szülőhazánkban minden felekezetet magában foglalt. Nem nekünk van szükségünk arra, hogy nevünkkel dicsekedjünk, hanem annak a hazának, ahol esetleg azt kérdezik: élnek-e még Amerikában a mi hittestvéreink, a magyar evangélikusok?

Azért írom ezt az üzenetet és kérést az AMEK nevében, hogy jelentkezésre biztassalak: csatlakozz evangélikus testvéreid táborához! (Szeretnénk kiszélesíteni a Magyar Konferencia kerekeit. Eddig kétféle tagság volt lehetséges: a/ lelkészek, b/ gyülekezetek. Ehhez járulna most egy harmadik kategória: az egyéni tagság. Minden magyar evangélikus személy csatlakozhat

az Amerikai Magyar Evangélikus Konferenciához, ha azt írásban kéri.)

Ha 50, 100, vagy néhány száz hittestvérünk jelentkezik, ami azt jelenti, hogy ennyi személy megértésére számíthat minden olyan ügy, mely mindannyiunkra vonatkozik evangélikus és magyar voltunknál fogva, akkor evangélikus egyházunk nevében nyilvánosan is végezhetünk jó munkát. Ez nemcsak büszkeségünk lehet, hanem teljessé teszi azok reményét, akik minden magyarrá számítanak.

Miből és hogyan nevelődtünk azzá, amik vagyunk? Gyökereink ott voltak evangélikus egyházunk gyülekezeti életében, népünk, tanítóink, lelkészeink és szüleink áldozatában és példájában. Itteni viszonylagos jólétünk közepette talán sokszor gondoltunk arra, hogy hálaunk jeléül segítenünk kellene: viszonzni a jót, amit kaptunk. Egymagunk ereje azonban kevésnek látszott erre. Viszont közös erővel, ha a mienkéhez száz másik ember szerény ajándéka kapcsolódhat, a mi kis falunk evangélikus templomához olyan segély érkezik, amely az amerikai magyar evangélikusok közösen dobogó szívének a megnyilatkozása. Ugyanígy lehetségessé válik majd az itteni magyar evangélikus célok és ügyek szervezett felkarolása is.

Kérő soraimat Krisztus Urunk intő buzdításával zárom: „*Akinek van füle a hallásra, hallja!*” (Mk 4:9)

Testvéri köszöntéssel:

Brachna Gábor főesperes

Jelentkezési lap

Szeretnék csatlakozni az Amerikai Magyar Evangélikus Konferencia táborához, hogy közös szolgálatában én is részt vehessek körülményeim és belátásom szerint.

Név:

Pontos cím:

(telefon)

Beküldendő: Hungarian Conference — ELCA
9715 Lake Avenue
Cleveland, OH 44102

Homokra épült élet

A ház valamennyi ablaka a tengerre nézett. Láttá, amikor vihar közeledt és végig szántott a vízen, hallotta, amikor a hullámok vad robajjal zúdultak neki a partnak, látta a fehér hajókat, amint úsztak a látóhatár félkörén, látta, amikor egy magányos vitorlás esténként a lenyugvó nap sugarain ringatózott.

Szép volt a ház. Ha ember arra tévedt, megcsodálta, talán még irigyelte is a gazdáját. Kié lehet? Ki vette a bátorságot, hogy ide a homokra építsen luxusnyaralót, amikor jól tudta erre mindenki, hogy a homok már egyszer betemetett itt várost, templomot, sírhalmokat.

— Az én házam kösziklén áll — mondta a ház gazdája, akinek a vendége voltam. A homokot megkötő füvet én hordtam ide, hogy gyökeret eresszenek a ház körül. Miközben beszélt, fáradtan a messzeségbe nézett.

— Sok fáradságomba került — mondta. — Nem volt se éjjelem, se nappalom. Mindig csak a munka. Sok pénzemben van, sok átvirrasztott éjszakát áldoztam rá. Mi a véleménye erről a tengerre néző házról — fordult hirtelen felém.

— Igazán szép.

— Az. A kerevethoz ment és ledőlt. Néztem sápadt arcát, behunyt szemét és azt a két mély barázdát, amelyek az orránál kezdődtek és elfutva a szája mellett, végighúzódtak az ajkán.

— Nézze, hogy változik a tenger színe. Mindig olyan, amilyen az égolt — mondta behunyt szemmel.

— Igen, valóban olyan. Most haragosan mélykék.

Nem figyelt rám. Mintha magának beszélne, így folytatta:

— Nem mindenkinek van ilyen háza. Csak egyeseknek, akik nem herdeljék el a pénzüket.

— Úgy tudom, már van két másik nyaralója is. Kellott ez a harmadik? Megérte a sok munkát, fáradságot? Kellott igazán ez a harmadik?

— A régiek már nem elég modernek, sok minden hiányzik belőlük. De ez igen! Tetszik magának ez a tengerre néző ház? — kérdezte megint konykukul ismételve a kérdést.

— Tetszik. Nagyon szép. De azt hiszem a régiben is boldog lehet az ember, ha nem is összkomfortos.

— Valami nem tetszik nekem apádon, mondtam barátomnak. Állandóan fáradt, nincs más gondolata csak a ház. Mindig visszatér hozzá, mintha megbabonázta volna, mintha átok ülne rajta. Nem tud tőle szabadulni. Benne van az idegeiben, a gondolataiban, mintha az egész ember beleépült volna abba a házba. Orvoshoz kellene vinni. Ez a tengerre néző ház elvett tőle sok mindent. A vidámságát, a mosolyát, a gondtalanságát, az apró örömeit és hiába áll itt a homoktetőn egész oldalát a tengernek fordítva, nem ad nyugalmat, nem ad békét. Apád nem a régi. A régi énje valahol ott van, ahol a ház alapköve. Mélyen, a homok alatt. De a homok csalóka. Betemet várost, templomot, fákat, embereket és lelkeket, még luxusnyaralókat is.

Késő éjszakáig beszélgettünk. Másnap elutaztam. Amikor a homokos úton lefelé mentem, még egyszer visszanéztem a tengerre néző házra. Az ablakai nyitva voltak, beáramlott rajtuk a tengeri levegő. Magam előtt láttam a férfit, aki éjjel-nappal dolgozott, hogy ez megépüljön és most talán ott fekszik a kereveten, fáradtan, sápadtan, behunyt szemmel, kedvetlenül.

Két esztendő múlt el azóta, hogy ott jártam. Dél-Afrikából küldött közben egy lapot, egy másikat meg Japánból.

Tegnap levelet kaptam a leányától. Hosszú levél volt.

...Amikor itt voltál — kezdődik a levél — már észrevetted rajta a változást. Nyugtalanra vált. Nem tudott pihenni. Tovább is dolgozott, mint egy megszállott. Rakta a pénzt a bankba. A nyáron anyánk váratlanul elköltözött a városi házunkból. Pontos okát ma sem tudjuk, de se nő, se férfi nem játszott szerepet az életükben. Mi gyermekek, hol anyánkat, hol apánkat látogattuk ezen a nyáron. A családi házban apánk lakott egyedül. Világéletében kemény ember volt. De a magány erősebb volt nála. Legyőzte,

gyenge volt. Nem bírta elviselni, nem tudott vele megbirkózni: fáradt volt benne a lélek.

Vasárnap megígértem, hogy kimegyek a tengerre néző házba. Amikor a lakáshoz értem, mindent zárva találtam. Saját kulcsommal mentem hát be. A ház üres volt. Felmentem az emeleti szobába. Benyitottam. Apám holan feküdt az ágyon.

Eladtuk a családi házat, el a házat, melynek ablakai a tengerre néznek és a másik kettőt is. Anyánk megtartotta újonnan választott lakását. Ami történt, azon változtatni már nem lehetett. Anyám és mi soha ilyen közel nem kerültünk életünk folyamán egymáshoz, mint most. Egy halál árán? Talán ez volt a megoldás. Ki tudja?

Kezemből kihullik a levél. Gondolataim ott járnak a házban, amelynek ablakai a tengerre néznek. Enyhe szél lengedez. Hajladoznak a meggyökerecsedett füvek a ház körül. Az ablakok zárva vannak. Az a magányos vitorlás ott ring a búcsúzó nap sugarain. Nem kormányozza senki.

— Az én házam kösziklára épült — mintha hallanám az ismerős hangot.

— Homokra — mondom magamban és lehajlok, hogy felvegyem a kezemből kihullott levelet.

Gyarmathy Irén

SZOVJETUNIÓ

• A belsőázsiai német ev. gyülekezetek adminisztrátorát, Harald Kalnins lett esperest püspökké szentelték s a szétszórt gyülekezetek együttesét egyházkerületi rangúnak tekintik. Kalnins püspököt tartják a huszas évek végén felszámolt oroszországi ev. egyház utolsó püspöke — hatvanéves későbbi — utódjának.

• Megengedik, hogy Amerikából bárki Bibliát, Talmudot kaphasson ajándékba. Kompjuter és VCR-t is szabad elfogadni.

AUSZTRÁLIA

• Tervbevétték az adelaidei ev. egyházi központ újjászervezését, mellyel egytető alá kerül a püspöki hivattal valamennyi országos ügyosztály, a könyvkiadás és a nyomda, s talán még a Délausztrália Egyházkerület irodái is.

• A Hong-Kongi Ev. Egyház rövidesen ev. lelkészeket bocsát ki a kínai kolóniában való szolgálatra. Csak az újdélvelsi Sydneyben 200,000 a kínai lakosok száma.

ÉVI 6 DOLLÁR

az Erős Vár előfizetési díja. Kana-
dában és egyéb külföldön évi 8 US
dollár, vagy 10 kanadai dollár.

A bonyhádi gimnázium

Az egyházi gimnáziumok újrafelfedezésének korát éljük. Most a Fasornak örülünk, de a többi evangélikus gimnázium múltját, máig érő szellemi kincseit sem szabad felednünk. Sopronról sok ismeretünk van; az utóbbi időben lelkes helytörténeti, iskolatörténeti munka nyomán az aszói iskoláról, ennek vonzaskörzetéről is sok információnk van, de a bonyhádi gimnázium még mindig elfelejtett érték. 1986 nyarán, amikor a gimnázium 180. születése napját ünnepelte, néhány híradás és közlemény megemlékezett a jeles eseményről. A Bonyhádi Öregdiák Szövetség ünnepséget szervezett. Ekkor leplezték le **Illyés Gyula** emléktábláját, hiszen jeles költőnk 1914 és 1916 között ennek az iskolának volt a tanulója, s megnyilatkozásaiban sok jót mondott róla. Erre az ünnepségre Tamás Menyhért „Illyés Gyula művei és vallomásai tükrében” címen egy irodalomtörténeti értékű összeállítást készített, melyet az iskola szavalóegyüttese előadott.

A gimnázium jeles tanítványokat adott a magyar művelődéstörténetnek. Köztük elsőként **Petőfi Sándort** — az iskola mai névadóját — említhetjük. 1831. szeptember 28-án íratta be Petrovics Sándorné a fiút, aki két esztendeig tanult a még ekkor Sárszentlőrincen működő iskolában.

Az elnéptelenedett Tolna-Baranyában a török kiűzése után 1699-ben indult meg a magyar, német és rác telepesek honfoglalása. A telepítéseknek lett az eredménye, hogy 1715-ben megalakult a tolna-baranyai esperesség hét anyagyülekezettel. Ebből kettő — Szentlőrinc és Szokoly — magyar volt, a többi öt — Varsánd, Kismanyok, Tormás, Gyöngy és Györköny — pedig német. A század végére már mintegy 30 gyülekezet tartozott a virágzó egyházmegyéhez.

A Türelmi Rendelet után a dunántúli egyházkerületben új iskolaszervezési mozgalmak indultak. A győri főiskola felállításaért folytatott küzdelemnek az egyházmegyei iskolák megszervezése volt az első

állomása. A Tolna-Baranyai Egyházmegyében az 1798. április 12-i tormási egyházmegyei gyűlésen Läger György kistormási lelkész javaslatára került elő először az iskolaalapítás gondolata. 1803. június 2-án Nagy István püspök elnökletével úgy döntöttek, hogy Szentlőrincen nyitják meg az iskolát. Gróf Apponyi Antal telket adományozott, míg az egyházmegye gyülekezetei gyűjtést hirdettek — nem eredménytelenül. 1806-ban az iskola megnyílt, és azt a célt tűzte ki maga elé, hogy hazafias érzelmű, a magyar nyelvben járatos tanítókat nevel, s a hároméves latin iskolák tantervét követve a magasabb iskolákba készülő ifjaknak alapot nyújt a főiskolai tanulmányokhoz. Az iskola híre jó tanárai révén egyre növekedett.

1870-ben Bonyhádra telepítették át a gimnáziumot a mai közgazdasági technikum épületébe, mellyel kultúrmissziót próbáltak teljesíteni az iskola vezetői a magyar nyelv érdekében. Az iskola új épülete 1882-ben épült, és végül újabb erőfeszítések árán 1906-tól megszerezte a főgimnáziumi rangot. **Ordass Lajos** püspök önéletrajzi visszaemlékezése szerint (aki szintén az iskola tanulója volt) „ez a gimnázium egyházunk — és talán hazánk — jobb iskolái közül való volt”.

Az iskola történetének egyik küzdelmes korszaka 1940-ben indult. Akkor adta ki Spiegel-Schmidt Frigyes a „Memorandum evangélikus német gyülekezeteink égető kérdéseinek megoldásáról” című röpiratot, mely szerint „a felébredt németység sohasem tekintené a sajátjának az egyházat, amelyben német lelkészek vannak ugyan, de a vezetés nem német kézben van”. A memorandum írója elemi iskolákat és a soproni és a bonyhádi evangélikus gimnáziumot követelte. Erre válaszul 1942 nyarán a bonyhádi evangélikus gimnázium tanárai bekapcsolódtak a „Hűség a hazához” mozgalomba, s ennek révén az iskolát sikerült megőrizni magyarnak.

Szigeti Jenő (Diakonia)

Személyi hírek

BERNHARDT BÉLA ev. lelkész, eddigi számos munkaköréhez két másikat is kapott. A Szent László Társaság és Rend USA törzsszéktartójának nevezte ki; majd pedig megválasztották az Északamerikai Német Evangélikus Konferencia elnökének.

KUNOS JENŐ ny. ev. lelkész, Kínában volt misszionárius, Amerikában magyar és finn gyülekezetek pásztora, májusban ünnepelte 50. házassági évfordulóját feleségével, Natáliával.

Az eperjesi származású **SOMOS MIHÁLY** m. kir. alezredes, sok egyházi és magyar ügy bőkezű támogatója, az Erős Vár hűséges előfizetője, rövid betegség után 89 éves korában elhunyt (Sparks, NV).

DR. LESTYÁN JÁNOS

Csikágói gyülekezetünk hűséges tagja volt; az Amerikai Magyar Evangélikus Konferenciának pedig pénztárosa 1960–1973-ig.

1908. február 26-án született Szarvason. Alapvető ismereteit az ottani ev. iskolákban szerezte, a Pázmány Péter Tudományegyetemen nyert jogi doktorátust. Frontszolgálat után (századosi rangban) családjával hét évig élt Ausztriában, onnan Ausztráliába vándoroltak ki, majd 1955-ben az Egyesült Államokba.

Istentől kapott sokféle tehetsége mellett szobrászművészeti alkotásai — fában és kőben — különösen említésre méltók. Templomokat és temetőket díszítenek művei. „Árpád” domborművét Csikágó magyarsága éveken át csodálhatta a Tulipános Láda dísztermében. Öt láb magas Krisztus-feszülete áll a melbournei magyar ev. gyülekezet templomának oltára felett. Egy életnagyságú, vörös gránitból faragott Mária-szobor Csikágóban látható a 31-es utca és Cicero Avenue sarkán levő róm. kat. templom előtt. Utolsó nagy alkotása, egy 5×8 láb méretű fadomborműve ékesíti a pensacolai St. Paul Lutheran Church gyülekezeti termét Floridában. Ezt kaliforniai vörös fenyőből faragta, azzal a gondolattal, hogy a felhasznált fa még Krisztus Urunk idejéből származhat, mert ez a fajta gyakran eléri a 2000 évet is. Műve a feltámadott Krisztust ábrázolja.

1973-ban költözött családjával Miltonba (Avalon Beach, FL), de nyugdíjas éveit egyre elhatalmasodó betegsége árnyékolta be. 81 éves korában, augusztus 17-én hunyt el csendesesen teremtő Ura akarataiból. A végtisztesség szolgálatát Waldeemar Meyer, a St. Paul egyház lelkésze és Tessényi Kornél ny. ev. lelkész végezte. Gyászolja — 50. házassági évfordulójuk küszöbén — élettársa sz. Brozik Sarolta, leánya dr. Charlotte Peters, fia Miklós és felesége, valamint 4 unokája, továbbá a csikágói gyülekezeti tagok és a rokoni, baráti kör. Hamvait szülővárosa Ó-tetőjében helyezik el.

„*Én vagyok az Alfa és az Ómega így szól az Úristen, aki van, és aki volt, és aki eljövendő: a Mindenható. ...Ne félj, én vagyok az első és az utolsó, és az élő: halott voltam, de íme, élek örökkön-örökké, és nálam vannak a halál és a pokol kulcsai.*” (Jel 1:8, 17-18)

Dr. Lestyán János emlékére a következők adományoztak az erdélyi menekültek részére:

Dr. Charlotte Peters és Lestyán Miklós	\$45.00
Mrs. Florence Read	30.00
Mrs. Trudy Gardner	25.00
Gáspár Margit	20.00
Mr. & Mrs. Jack Locklin	20.00
Edith Delmar Bergschneider	20.00
Jeanette Pace	5.00
Elisabeth Gertho	5.00
Nt. Tessényi Kornélek,	
Tamás és ifj. Kornél	180.00
	\$350.00

GYÜLEKEZETI HÍREK

BUFFALO

Lelkész: Buthy Dénes esperes

Templom: 1037 Grant Street; paplak: 1035 Grant Street (14207). Tel.: (716) 873-2077. Angol—magyar istentisztelet minden vasárnap de. 11-kor.

Az Egyház Ura kegyelméből gyülekezetünk ebben az évben érte el fennállásának 75. évfordulóját.

Július 10-től 14-ig, hétfőtől péntekig nyári biblia-iskola volt nálunk 14 tanuló és 4 tanító részvételével. Lelkészünk július 9, 16 és 23-án helyettesként szolgált a wellandi (ON) magyar presbiteriánus templomban.

Rimaszombatról származott Helen Dorick, akit 84 éves korában temettünk el. Néhai Geduly Henrik püspök leányát, Bercsényi Miklósné sz. Geduly Margitot szintén 84 éves korában hívta haza Teremtő Ura. „Aki hisz énbenem, ha meghal is, él.” (János 11:25)

Évi nagy kerti ünnepélyünk (lawn fete) dátuma: augusztus 20. A gyülekezeti évfordulóval kapcsolatos események: október 15-én, vasárnap du. 4 órakor jubileumi istentisztelet vendég igehirdetőkkel magyar és angol nyelven; este 6.30-kor műsoros díszvacsora, melyet a Holy Trinity egyház (1080 Main St.) nagyteremben tartunk meg.

Soproni ev. üdülőre adományok

dr. Brachna Gábor (Cleveland)	37.00
Tessényi Kornél (Milton, FL)	50.00
Tomaj Gusztáv (Chicago)	25.00
Újházy György (Woonsocket, RI)	10.00
v. Zerinváry Szilárdné (McKeesport, PA)	10.00

A köszönettel nyugtázott fenti adományok összege: \$132.00.

„Erdély” adományok

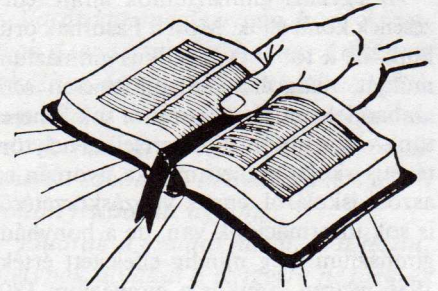
dr. Kovács Károly (Cleveland)	50.00
dr. Lestyán János emlékére családja és barátai (Milton, FL)	350.00
Újházy György (Woonsocket, RI)	10.00

A fenti adományok összege \$410.00, a korábban nyugtázottakkal együtt olvasóink eddigi adományai az erdélyi menekültek megsegítésére: \$2818.96.

Segítsük az erdélyi menekülteket!

Az Amerikai Magyar Evangélikus Konferencia készségesen fogad el adományokat az erdélyi menekültek megsegítésére és szívesen továbbítja azokat a magyarországi Evangélikus Egyház menekültszolgálatához. Csekket kérjük HUNGARIAN CONFERENCE—ELCA névre kiállítani, „Erdély” szóval megjelölni, és 9715 Lake Avenue, Cleveland, Ohio 44102 címre elküldeni.

Mindennapi kenyér

— Útmutató a Biblia olvasásához —

1989. NOVEMBER HÓ

1. 1Kor 3:16-23 — Lk 13:31-35
2. 1Sám 5:1-5 — Lk 14:1-14
3. Ám 7:10-17 — Lk 14:15-24
4. 1Pt 2:11-17 — Lk 14:25-35

PÜNK. U. 25. VAS. — NOV. 5.

Heti ige: Kol 1:12

5. 2Ts 2:13-3:5 — Lk 20:27-38
6. Ézs 43:1-7 — Lk 15:1-10
7. Jn 5:19-24 — Lk 15:11-32
8. 1Kor 15:35-44a — Lk 16:1-9
9. 2Kor 2:14-17 — Lk 16:10-15
10. Ez 47:1-12 — Lk 16:16-18
11. Jel 1:9-20 — Lk 16:19-31

PÜNK. U. 26. VAS. — NOV. 12.

Heti ige: 2Kor 6:2

12. 2Ts 3:6-13 — Lk 21:5-19
13. Jób 14:1-6 — Lk 17:1-10
14. Mt 24:15-28 — Lk 17:11-19
15. Mt 24:29-35 — Lk 17:20-37
16. Mt 24:36-42 — Lk 18:1-8
17. Jer 18:1-10 — Lk 18:9-17
18. Mt 24:43-51 — Lk 18:18-30

PÜNK. U. 27. VAS. — NOV. 19.

Heti ige: 2Kor 5:10

19. 1Kor 15:54-58 — Lk 19:11-27
20. Jer 8:4-7 — 1Ts 1:1-10
21. 1Móz 19:12-19 — 1Ts 2:1-12
22. Lk 13:1-9 — 1Ts 2:13-20
23. Hálaadás ünn. 5Móz 8:1-10 — Lk 17:11-19
24. Jel 2:8-11 — 1Ts 3:1-13
25. Jel 20:11-15 — 1Ts 4:1-12

PÜNK. U. UT. VAS. — NOV. 26.

Heti ige: Lk 12:35

26. Kol 1:13-20 — Lk 23:35-43
27. Ézs 65:17-25 — 1Ts 4:13-18
28. Jel 21:10-27 — 1Ts 5:1-11
29. Mk 13:31-37 — 1Ts 5:12-28
30. Ez 43:1-7a — 2Ts 1:1-12

(J)

SECOND CLASS PUBLICATION.
POSTMASTER: DO NOT FORWARD
SEND FORM 3579 TO
ERŐS VÁR (USPS 178560)
BOX 02148, CLEVELAND, OH 44102

„Ne bánts, ű is elfír...”

„Vót nálunk egy öreg bácsika — a Jóisten áldja meg —, megjárta mind a két háborút, azt mondta: „Délben szökjél, fiam, mer’ messzire láto! Visszont ne felejtse el, hogy tíged is látnak!”

No meg szerencsánk is vót. Ketten indultunk neki, az Öreg meg én. Én mentem elől, ű meg figyelte a katonákat egy domb-ról. Mindíg intett, meddig húzódnak le, hogy biztonságban legyenek. Ha felbukkant volna egy katona, húzódtam volna egyből visszafelé. Mer’ átlú az akár magyar területre is. Ezektől minden kitélik. Szóval bennem vót az ideg.

Mán mikor megláttam a magyar traktorokat, valami olyan érzés fogott el, hogy hamar, gyorsan, csak mán ott legyünk. Nem sok hiányzott hozzá, hogy valami könnyelműséget kövessünk el.

A Jóisten úgy adta, hogy vót egy kis fót erdő a magyar oldalról. Kicsike vót, anynyika csak, hogy keresztülláttunk rajta, de épp elég ahhoz, hogy ha lú a román katona, a golyó ne kapjon el bennünket.

Mondta nekem az Öreg: „Rögtön az erdőbe!” Úgy loholtam, hogy a nyakam is teli lett homokkal. Otthon a megyei bajnokságon tizenötödik vótam, de most úgy meghúztam, hogy tán első is lehettem volna. Dobogott a szívem kegyetlenül, még a fülemben is éreztem a lüktetést.

Aztán épp egy kigyót is leltem a határon erről. Kis sárga vipera vót, homoki vipera. Mikor kiértünk az erdőből egy tisztásra, ahogy odasütött a nap, ottan napozott.

Nagyon korán kikelt. Azt mondja nagyanyám, hogy a doktorok ennek a mérget keresik, amelyek ilyen korán kibújnak.

Én meg majdnem ráléptem. Ahogy futottam, hirtelen lenéztem a lábam elé, és észrevettem, hogy valami ott kavart előttem. Visszahúzódtam, fölvettem egy kis botot, elkezdtem vele játszani.

Agyon akartam ütni, de az Öreg nem hagyta. Mondta, ne bánts meg szegényt, hogy iljen. Elég nagy a világ, ű is elfír.

Aztán mán mi se firtünk többet, hogy ránkülnek.”

Pályi Emese (Ev. Élet)